



Lärosätets beredskap

Beställningsinstruktion för workshopstöd från Campus Totalförsvaret

Parametrar för uppdragsdialogen

Följande parametrar klargörs med beställaren i dialogen med hur workshopstödet ska utformas:

1. [Vad är syftet](#) med tillfället? Att skapa en förståelse för problematiken eller att mer praktiskt börja behandla frågor om hur verksamheten behöver anpassas för beredskap?
2. [Vilket/vilka scenarier](#) och/eller förutsättningar är av särskilt intresse?
3. [Vilket fokus](#) önskas – att behandla likartade frågor under olika förutsättningar, eller att behandla olika frågeställningar medan förutsättningarna hålls konstanta? Detta avgör tillsammans med fråga 1 vilket eller vilka av de fyra uppläggen som är mest lämpligt för workshopstillfället.
4. [Vilken är den tänkta målgruppen](#) för genomförandet? Är det en homogen grupp eller är det av mer intresse att belysa frågeställningarna från olika verksamhetsperspektiv? Detta påverkar inte bara diskussionen i sin helhet utan också hur de enskilda workshopgrupperna ska sättas samman.
5. [Bör frågeställningarna anpassas](#) eller begränsas för att bättre passa den tänkta målgruppen? Detta påverkar vad utfallet av workshoppen blir och vilket förinläsningsmaterial som behöver delas med deltagarna.

Givet diskussionsmaterialets bredd och det stora antal frågor som följer med de olika scenarierna är det lämpligt att **avgränsa till som mest två scenarier per modul (se nedan)** – kanske till och med bara ett om samtliga frågor ska behandlas. Ytterst behöver dock uppdragsgivaren ha en föreställning om var de vill börja och vad de vill ha ut av genomförandet. Ovanstående frågor ger workshopsledaren möjlighet att föreslå ett lämpligt upplägg och att föra en diskussion om hur deltagargrupperna bäst sätts samman.

Uppdragskonceptet förutsätter att beställande organisation hanterar kringliggande logistik – bokning och möblering av salar, eventuell fika eller lunch, urval och inbjudningar till deltagare och så vidare. Resor för CTF:s utsända workshopledare, inklusive eventuella behov av övernattning, ingår däremot i uppdragserbjudandet.

1. Syfte

Workshoppen som utgör kärnan i materialet kan ha många tänkbara syften. Ytterst handlar det om att stödja lärosätets arbete med att identifiera, förstå och inrikta sin roll i det bredare totalförsvaret. Vad behöver planeras på organisations- och verksamhetsnivå? Vad behöver medarbetare och studenter veta och skapa en personlig beredskap för? Vilka tänkbara problem kan uppkomma?

I huvudsak behöver beställaren definiera om workshoppen ska vara:

- Intresseväckande – är syftet att deltagarna ska få en "ögonöppnare" som skapar bredare förståelse för beredskapens problematik?
- Utforskande/analyserande – är syftet att identifiera problemområden, konflikter i uppdrag, förväntningar, lagstiftningar och liknande; eller att identifiera kärnvärden och verksamheter som måste bevaras?
- Planerande – är syftet att vara en del av lärosätets förberedande och planerande verksamhet, i linje med SUHF:s rekommendationer ([se nedan](#))?
- Lärande – är syftet att diskutera specifika redan identifierade problem och tänkta lösningar som en del av arbetet med att bygga beredskap i organisationen?

Även om det är möjligt att uppnå flera syften samtidigt beroende på hur deltagargruppen är sammansatt, är det i första steget lämpligt att enbart välja ett syfte och att sedan utveckla materialet och metoden vidare för intern användning.

2. Val av scenarier och möjliga frågeställningar

Campus totalförsvares diskussionsmaterial *Lärosäten under beredskap*¹ presenterar åtta olika scenarier fördelade på tre grundförutsättningar:

1. På ockuperad mark
 - Scenario 1: Verksamhet på ockupantens order
 - Scenario 2: Beställda resultat
 - Scenario 3: Under ny ledning
 - Scenario 4: Fly eller illa fåkta
2. Nära fronten
 - Scenario 5: En fråga om kontinuitet
3. I ett påverkat samhälle
 - Scenario 6: Första och andra uppgiften – lärosätets behov
 - Scenario 7: Tredje uppgiften – att bidra till samhällets behov
 - Scenario 8: Utökade tredje uppgiften – att bidra till allierade

För varje scenario finns 3–4 förberedda diskussionsfrågor. Beroende på upplägg behöver beställaren välja ut 1–2 grundförutsättningar och 1–3 scenarier. Beroende på deltagarnas förkunskaper och övningsvana kan det också vara värt att avgränsa vilka frågor som ska behandlas för respektive scenario. Det är dock viktigt att notera att frågeställningarna bara är förslag som växt fram genom tidigare diskussioner och workshops och att det inte kräver några större justeringar i workshopkonceptet för att göra utrymme för andra frågor som beställaren anser vara viktiga för den egna verksamheten. Det är naturligtvis också möjligt att flytta och återanvända frågor mellan olika scenarier för att diskutera samma problematik med olika förutsättningar.

Koppling till SUHF:s rekommendationer för beredskapsplanering

En viktig funktion för workshopkonceptet är att knyta an till pågående processer för att förbättra lärosätets beredskap. Här utgör SUHF:s *Rekommendationer avseende lärosätens planering för fredstida kriser och höjd beredskap* (REK 2026:4)² en central komponent som workshoppen behöver ta hänsyn till och i viss mån anpassas för. Rekommendationen beskriver sex huvudsakliga åtgärder för att stärka beredskapen. På det hela är dessa åtgärder listade i den ordning de bör utföras, då det exempelvis är svårt att kontinuitetsplanera verksamheten innan analysen av vilka delar som är så samhälls- eller totalförsvarsviktiga att de måste fortgå i alla lägen är färdig:

Åtgärd	Lämpliga scenarier							
	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Identifiera verksamhetsviktig, samhällsviktig respektive totalförsvarsviktig verksamhet		✓			✓		✓	✓
2. Analysera sårbarheter, hot och risker	✓	✓	✓					
3. Kontinuitetsplanera	✓	✓		✓	✓	✓		
4. Planera bemanning				✓	✓	✓		✓
5. Samverka med andra aktörer			✓	✓	✓		✓	✓
6. Omfallsplanera	✓			✓		✓	✓	

Även om diskussionsmaterialet beskriver var i planeringsprocessen de olika scenarierna kan användas för att belysa problem är det inget som tvingar att scenarierna eller workshoparna används för just ett sådant ändamål eller vice versa.

Den föreslagna kopplingen ska bara läsas som just ett *förslag* på hur diskussionsmaterialet och workshopkonceptet kan knyta an till SUHF:s rekommenderade process. Notera även i diskussionsmaterialet att särskilt steg 2 (analysera sårbarheter, hot och risker) och 3 (kontinuitetsplanera) är nästan konstant återkommande i förutsättning 1 – På ockuperad mark och 2 – Nära fronten, inte för att dessa steg inte behövs för att planera verksamhet i ett påverkat samhälle, utan för att de mer extrema ytterlägena enklare kan belysa vad det är som behöver identifieras och analyseras.

¹ Diskussionsmaterialet finns tillgängligt på <https://campustotalforsvar.se/om-campus-totalforsvar/for-dig-som-jobbar-med-ctf/beredskap-for-larosaten>.

² Rekommendationen finns tillgänglig på <https://suhf.se/publikationer/rekommendationer/>.

3. Fokus och möjliga upplägg

Fyra tänkbara upplägg finns för workshoparna, alla i form av en halvdagslång modul men med olika spridning över dagen. Det går att variera om fokus ska ligga på gruppdiskussioner eller gemensam redovisning och diskussion i plenum. Oavsett vilket krävs att förutsättningarna för workshopen delas ut som inläsningsmaterial på förhand för att hinna med workshopmomenten på rimlig tid. På samma sätt bör bakgrundsmaterial kopplade till de utvalda scenarierna delas ut som en del av inbjudan och anmälan till tillfället. I diskussionsmaterialet finns en förteckning över centrala begrepp samt en generell lista av litteratur och lagstiftning som är relevant för diskussioner om lärosätenas beredskap, men materialet presenterar även en delmängd som är av särskilt intresse för varje enskilt scenario.

För upplägg 1 och 2 anges tider för ett förmiddagspass men båda går naturligtvis också att lägga på eftermiddag med justerade tider mellan 13.00–16.00. För en längre rejäl duvning går det också att kombinera en förmiddag och en eftermiddag enligt upplägg 1 eller 2 för att ge en heldag av övning och diskussioner.

Upplägg 1: Halvdag för- eller eftermiddag (3 timmar), fokus på gruppdiskussioner

Detta upplägg är lämpligare för att diskutera en specifik förutsättning där schemat tillåter att två olika perspektiv (scenarier) behandlas på djupet. Mer tid läggs på att grupperna får diskutera frågeställningarna än på att komma till en gemensam slutsats. Det är därför ett lämpligare upplägg för att fungera som inspiration eller "ögonöppnare" för gruppen inför att arbeta vidare internt.

9.00–9.30	Introduktion	Välkomna, syftet med dagen, kort beskrivning av metod samt introduktion till uppgifter.	Plenum
9.30–10.15	Övning 1	Förvalt scenario: förutsättningar som inläsning före genomförandedagen.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
10.15–10.30	Rast		
10.30–11.15	Övning 2	Förvalt scenario: samma förutsättningar som för övning 1.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
11.15–11.45	Diskussion	Redovisning, max 5 min per grupp, sedan öppna frågor från moderator.	Plenum
11.45–12.00	Sammanfattning	Vad har vi kommit fram till? Hur tar vi det vidare?	Plenum

Upplägg 2: Halvdag för- eller eftermiddag (3 timmar), fokus på plenumdiskussioner

Detta upplägg är lämpligare för att diskutera en specifik förutsättning där schemat tillåter att två olika perspektiv (scenarier) behandlas. Mer tid läggs på de gemensamma diskussionerna och upplägget lämpar sig därför för en mer instrumentell användning av workshoptillfället, där de gemensamma resultaten direkt förs in i processer för vidare bearbetning och utveckling. Mer tid är också tillgänglig för sammanfattning och metadiskussion om workshopens genomförande.

9.00–9.30	Introduktion	Välkomna, syftet med dagen, kort beskrivning av metod samt introduktion till uppgifter.	Plenum
9.30–10.00	Övning 1	Förvalt scenario: förutsättningar som inläsning före genomförandedagen.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
10.00–10.30	Övning 2	Förvalt scenario: samma förutsättningar som för övning 1.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
10.30–10.45	Rast		
10.45–11.30	Diskussion	Redovisning, max 5 min per grupp, sedan öppna frågor från moderator.	Plenum
11.30–12.00	Sammanfattning	Vad har vi kommit fram till? Hur tar vi det vidare? Hur fungerade metodik och material?	Plenum

Upplägg 3: Halvdag över lunch (4+1 timmar), balans mellan grupp- och plenumdiskussion

Detta upplägg är lämpligare för att hinna diskutera olika förutsättningar, men kanske med snarliga frågeställningar eller scenarioteman för varje läge. Det finns tid för både utförliga gruppdiskussioner och sammanfattande diskussioner i plenum, samt att hinna sammanfatta dagen och skapa en preliminär planering för hur resultaten ska omhändertas för verksamhetsplaneringen framåt.

10.00–10.30	Introduktion	Välkomna, syftet med dagen, kort beskrivning av metod samt introduktion till uppgifter.	Plenum
10.30–11.15	Övning 1	Förvalt scenario: förutsättningar som inläsning före genomförandedagen.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
11.15–12.00	Diskussion 1	Redovisning, max 5 min per grupp, sedan öppna frågor från moderator.	Plenum
12.00–13.00	Lunch		
13.00–13.45	Övning 2	Förvalt scenario: förutsättningar som inläsning före genomförandedagen.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
13.45–14.30	Diskussion 2	Redovisning, max 5 min per grupp, sedan öppna frågor från moderator.	Plenum
14.30–15.00	Sammanfattning	Vad har vi kommit fram till? Hur tar vi det vidare? Hur fungerade metodik och material?	Plenum

Upplägget går att använda både som en mer djupgående "ögonöppnare", särskilt då det finns tid att på djupet diskutera de funderingar som dyker upp i gruppdiskussionerna, och för att producera ett resultat som kan användas i vidare beredskapsprocesser.

Upplägg 4: Halvdag över lunch (4+1 timmar), fokus på återkommande problem

Detta upplägg är lämpligare för att hinna diskutera fler scenarier än i övriga upplägg med syfte att identifiera och tematisera återkommande problem. Utifrån en sådan tematisering kan sedan en diskussion om behov av omedelbara åtgärder och anpassningar föras. Detta upplägg kan delvis ses mer som ett workshopformat med det uttryckliga syftet att skapa en gemensam problembild och plattform för planering.

Med fördel kan förutsättningar och scenarier väljas ut så att det finns en överlappning på båda områden: två scenarier med samma förutsättningar men olika frågeställningar, och två scenarier med olika förutsättningar men med likartade frågor. I dessa jämförelser kan en bredare uppsättning av återkommande beredskapsproblem trianguleras. Dock kräver detta upplägg en högre grad av förförståelse och att deltagarna är inlästa på ett större del av bakgrundsmaterialet. Upplägget fungerar därmed bättre som en fortsättning på tidigare diskussioner som kanske redan har gett resultat som behöver förfinas.

10.00–10.30	Introduktion	Välkomna, syftet med dagen, kort beskrivning av metod samt introduktion till uppgifter.	Plenum
10.30–11.00	Övning 1	Förvalt scenario: förutsättningar som inläsning föregående dagen.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
11.00–11.30	Övning 2	Förvalt scenario: förutsättningar som inläsning föregående dagen.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
11.30–12.00	Övning 3	Förvalt scenario: förutsättningar som inläsning föregående dagen.	Gruppvis (enskilda rum eller ösittning)
12.00–13.00	Lunch		
13.00–13.45	Diskussion om observationer	Redovisning, max 5 min per grupp, sedan öppna frågor från moderator.	Plenum
13.45–14.30	Workshop: tematisering av resultat	Vilka återkommande teman finns i redovisningarna? Vad innebär detta för verksamheten? Vad behöver ingå i beredskapsplaneringen?	Plenum
14.30–15.00	Sammanfattning	Vad har vi kommit fram till? Hur tar vi det vidare? Hur fungerade metodik och material?	Plenum

4. Målgrupper och val av deltagare

Varje scenario i diskussionsmaterialet kommer med förslag på lämpliga målgrupper för de problem och frågeställningar som aktualiseras i scenariot. Målgrupperna är beskrivna i mycket generella och ofta överlappande termer, särskilt vad gäller chefs- och ledningsfunktioner som ofta täcker in flera ansvarsområden. De angivna rollerna och funktionerna ska inte heller ses som en uttömmande lista, utan beställaren bör själv fundera på om det finns andra roller och funktioner som bör vara representerade i diskussionerna.

Det går därför med fördel att välja ut deltagare som fyller flera funktioner samtidigt, men det är då viktigt att ha i åtanke de olika perspektiv de behöver bidra med i diskussionerna, eller om syftet är satt på ett sådant sätt att endast ett specifikt perspektiv är av intresse även om deras kompetens och ansvar täcker in andra närliggande frågor.

De målgrupper som finns listade i diskussionsmaterialet är:

- Lärosätets ledning och styrelse.
- Institutions- och fakultetsledning.
- Chefer med verksamhetsansvar.
- Chefer med personal och arbetsmiljöansvar.
- HR-funktioner.
- Ekonomifunktioner.
- Verksjurister.
- Samverkansfunktioner.
- Säkerhetsfunktioner.
- Tekniska stödfunktioner och anläggningsansvariga.
- Grants office och liknande finansieringsstödsfunktioner.
- Forsknings- och utbildningsansvariga och nämnder.
- Fackliga representanter.
- Studentrepresentanter.

För den inledande workshop som detta uppdrag och tillhörande material är tänkt att täcka är det fördelaktigt att försöka sprida ut deltagandet mellan så många olika perspektiv som möjligt, men att samtidigt balansera detta mot att det inte bara är en enskild deltagare står för ett perspektiv.

Vi rekommenderar att antalet övade **inte överstiger 40 personer**, fördelade på 5 grupper om max 8 deltagare i varje. Detta för att redovisningar och diskussioner i både grupp och plenum ska ha tillräcklig tid att bota i frågeställningarna.

5. Anpassningar

Diskussionsmaterialet och workshopuppläggen är utformade för att så reproducerbara som möjligt och minimera extra kostsamma förberedelser och extra planeringstid. Däremot kan innehållet i en workshop enkelt anpassas inom ramarna för vad diskussionsmaterialet redan innehåller. Det kan röra sig om att ett scenario eller tillhörande frågor ska avgränsas ytterligare, om endast delar av den rekommenderade läsningen är av intresse, eller om det finns önskemål om att flytta en specifik fråga från ett scenario till ett annat.

Det står naturligtvis lärosätet fritt att utnyttja detta stöd och dess förslag som en stomme som sedan används internt och anpassas för egna interna behov i det fortsatta arbetet med att utveckla lärosätets beredskap. Sådana anpassningar ligger dock utanför det CTF:s erbjudande om workshopstöd.